

**UCHWAŁA NR 401/XXIV/2020
RADY MIASTA RYBNIKA**

z dnia 25 czerwca 2020 r.

w sprawie zmiany Uchwały Nr 187/XIV/2019 Rady Miasta Rybnika z dnia 26 września 2019 r. w sprawie przyjęcia Programu osłonowego w zakresie wsparcia dla opiekunów osób zależnych w Mieście Rybnik na lata 2019 - 2021 p. „Pakiet opieki wytchnieniowej”

Na podstawie:

- art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 713) w zw. z art. 12 pkt. 11 i art. 92 ust. 1 pkt. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r. poz. 920)
- art. 17 ust. 2 pkt. 4, art. 19 pkt. 16, art. 110 ust. 10, art. 112 ust. 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn. zm.)

na wniosek Prezydenta Miasta, po zaopiniowaniu przez Komisję Zdrowia i Pomocy Społecznej

**Rada Miasta Rybnika
uchwała:**

§ 1. Załącznik do Uchwały Nr 187/XIV/2019 Rady Miasta Rybnika z dnia 26 września 2019 r. w sprawie przyjęcia Programu osłonowego w zakresie wsparcia dla opiekunów osób zależnych w Mieście Rybnik na lata 2019-2021 pt. „Pakiet opieki wytchnieniowej” otrzymuje brzmienie jak w treści załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

Wojciech Kiljańczyk

**Program osłonowy w zakresie wsparcia dla opiekunów osób zależnych w Mieście Rybnik na lata 2019-2021
pt. „Pakiet opieki wytechnieniowej”**

I. Definicje

Ilekroć w niniejszym Programie osłonowym jest mowa o:

1) **Programie** - należy przez to rozumieć działania realizowane w ramach Programu osłonowego w zakresie wsparcia dla opiekunów osób zależnych w Mieście Rybnik na lata 2019-2021 pt. „Pakiet opieki wytechnieniowej.”

2) **Mieście** - należy przez to rozumieć Miasto Rybnik.

3) **Osobie zależnej** – należy przez to rozumieć pełnoletnią osobę, która jest mieszkańcem Miasta Rybnika i ze względu na stan zdrowia i/lub niepełnosprawność wymaga stałej opieki innych osób.

4) **Opiekunie osoby zależnej** – należy przez to rozumieć osobę pełnoletnią, która faktycznie i codziennie opiekuje się osobą zależną, w tym poprzez wsparcie psychiczne, informacyjne oraz asystę przy wykonywaniu czynności dnia codziennego.

5) **Rozszerzonym wsparciu** – dodatkowe wsparcie oferowane ze środków Funduszu Solidarnościowego (FS) w ramach resortowego Programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka wytechnieniowa” – (Programu, którego podstawą prawną jest art. 7 ust. 5 Ustawy o FS) w obszarze podniesienia poziomu kompetencji opiekunów osób zależnych legitymujących się aktualnym orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (lub orzeczeniami równoważnymi) poprzez współfinansowanie nauki prowadzenia działań pielęgnacyjnych/rehabilitacyjnych/dietetycznych w warunkach domowych.

II. Podstawa prawna Programu

Podstawą prawną do wdrożenia Programu jest art. 17 ust. 2 pkt. 4, art. 19 pkt. 16, art. 110 ust. 10 i art. 112 ust. 13 ustawy o pomocy społecznej w związku z realizacją zadań własnych gminy i powiatu.

Program realizowany będzie w latach 2019 – 2021.

Program jest zgodny z Polityką Społeczną Miasta Rybnika 2023+ przyjętą uchwałą Rady Miasta Rybnika nr 428/XXVII/2016 z dnia 17 listopada 2016 r.

Program jest zgodny z ustawą z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 2192 z późn. zm.).

III. Ocena sytuacji

W Rybniku, jak w wielu innych miastach w Polsce, obserwuje się niekorzystne zjawisko starzenia się mieszkańców. Na koniec 2018 r. zameldowanych w Rybniku było 132 602 osób. W strukturze demograficznej Rybnika - według ekonomicznych grup wieku (dane GUS) - blisko 61,6% stanowili mieszkańcy w wieku produkcyjnym, 18,1% ludności w wieku przedprodukcyjnym i 20,3% w wieku poprodukcyjnym. Prognozy dotyczące stałej tendencji wzrostu udziału osób w podeszłym wieku wśród mieszkańców Rybnika są bardzo niekorzystne. Dodatkowo obserwujemy zjawisko depopulacji (w tym odpływu ludzi młodych będących potencjalnymi kandydatami na opiekunów swoich starzejących się rodziców) oraz inne procesy społeczne osłabiające funkcje rodziny, w tym szczególnie w wypełnianiu funkcji opiekuńczej nad zależnym członkiem rodziny, co powoduje zwiększenie zapotrzebowania na rozwój usług wspierających opiekunów rodzinnych, dla których nie posiadamy żadnej formy wsparcia. Brak oferty pomocy dla nieformalnych opiekunów rodzinnych może skutkować dalszym wzrostem zapotrzebowania na drogie instytucjonalne formy opieki nad osobami zależnymi. W 2018 r. do domów pomocy społecznej skierowano 32 nowe osoby. Wydano 48 decyzji kierujących do Miejskiego Domu Pomocy Społecznej w Rybniku. Umieszczono poza Rybnikiem, na podstawie decyzji kierujących do domów pomocy społecznej mieszczących się na terenie innych gmin – 37 mieszkańców Rybnika. Koszt Miasta za pobyt w domach pomocy społecznej poza Rybnikiem wynosił 4.433.137,71 zł.

Z usług świadczonych w środowisku zamieszkania w formie usług opiekuńczych podstawowych skorzystało 117 osób, zaś z usług pielęgnacyjnych 21 osób. W tym zakresie w ostatnich latach również zaobserwowano stały wzrost tej formy pomocy. Dlatego wsparcie faktycznych opiekunów poprzez rozwój opieki wytechnieniowej jest pożądany i niezbędny oraz zgodny z potrzebami i oczekiwaniami osób niesamodzielnych oraz związanych z poszanowaniem ich godności i prawa do zamieszkania w swoim środowisku.

Mając na uwadze powyższe Program jest nową, innowacyjną formą wsparcia skierowaną do opiekunów osób zależnych, świadczoną w ich środowisku zamieszkania. Został opracowany i przetestowany (w latach 2017-2019) dzięki wsparciu finansowemu i metodycznemu z pozyskanych środków w ramach konkursu grantowego realizowanego w ramach projektu grantowego „Generator Innowacji. Sieci Wsparcia” finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Partnerem projektu jest Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności w ramach Programu „Uniwersytety Trzeciego Wieku – Seniorzy w Akcji”. Innowacja odpowiada na problem braku umiejętności i świadomości szukania wytechnienia przez nieformalnego opiekuna rodzinnego w trakcie długotrwałego świadczenia opieki nad osobą zależną. Długotrwałe sprawowanie opieki predysponuje do wypalenia się w roli opiekuna osoby zależnej, który musi nauczyć się szukania wytechnienia dla siebie, nie potrafi poprosić o pomoc oraz nie dochodzi swoich praw. Źródłem doświadczanych problemów jest brak adekwatnego wsparcia, skierowanego do tej grupy osób. Brak wystarczającej wiedzy i odpowiedniego do podejmowanych wyzwań - przygotowania medycznego, psychologicznego, prawnego, pedagogicznego itp., a także brak wsparcia ze strony przeciążonych instytucji pomocowych oraz oczekiwanie otoczenia, że opiekun osoby zależnej ze wszystkim poradzi sobie sam, zniechęca i wypala opiekuna osoby zależnej w długoterminowym świadczeniu pomocy i opieki. Powyższe prowadzi do nieodwracalnych uszczerbków na zdrowiu i kondycji psychofizycznej opiekuna. Wdrożenie Programu jest alternatywą wobec zapotrzebowania na stanowiącą poważne obciążenie finansowe pomoc w formie zamieszkania w instytucjach opieki długoterminowej (w domach pomocy społecznej, na oddziałach geriatrycznych lub w zakładach opiekuńczo-leczniczych). Wsparcie skierowane do opiekunów osób zależnych pozwoli na pozostawienie osoby niesamodzielnej w środowisku zamieszkania, co jest dla niej i jej rodziny najlepszym rozwiązaniem.

IV. Cel Programu

Celem Programu jest udzielenie kompleksowego wsparcia dla opiekunów osób zależnych w świadczeniu długotrwałej opieki nad osobą zależną. Opiekunowie osób zależnych nabędą merytoryczną wiedzę na temat form i zakresu pomocy osobom zależnym, zdobędą praktyczne umiejętności pełnienia opieki i będą zmotywowani do dalszych wysiłków na rzecz świadczenia opieki nad osobą zależną, troszcząc się przy tym o swoje potrzeby i ucząc się szukać oraz doświadczać wytechnienia dla siebie.

V. Sposób realizacji i finansowania Programu

Do udziału w części Programu nie finansowanego z Funduszu Solidarnościowego nie jest wymagane posiadanie stopnia niepełnosprawności u osoby zależnej. Opiekunowie osób zależnych zgłaszać się będą osobiście, poprzez zapisywanie się na liście chętnych w otwartym naborze. Natomiast do części rozszerzonego wsparcia oferowanego ze środków Programu Funduszu Solidarnościowego „Opieka wytechnieniowa” dotyczącego nauki podnoszenia kompetencji w prowadzeniu działań pielęgnacyjnych/rehabilitacyjnych/dietetycznych w warunkach domowych, skierowane jest wyłącznie do członków rodzin sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami zależnymi ze znacznym stopniem niepełnosprawności (lub orzeczeniami równoważnymi) – rozszerzone wsparcie przyznawane będzie na podstawie karty zgłoszenia do Programu „Opieka wytechnieniowa”.

O zakwalifikowaniu do Programu, w razie złożenia wniosków o udział w Programie w liczbie przekraczającej liczbę miejsc w każdym półroczu realizacji Programu, decyduje kolejność zgłoszeń.

W ramach Programu planowane jest zorganizowanie jednej grupy opiekunów osób zależnych składającej się z 10 opiekunów osób zależnych w każdym półroczu trwania Programu - łącznie od II półrocza 2019 r. do końca 2021 r. pięciu grup opiekunów osób zależnych (w sumie 50 opiekunów osób zależnych). Natomiast do części rozszerzonego wsparcia oferowanego ze środków Programu Funduszu Solidarnościowego „Opieka wytechnieniowa” zakwalifikowanych zostanie około 20 osób w roku 2020 (lub do wykorzystania środków pochodzących z tego źródła), natomiast w następnym roku zgodnie z przyznanymi środkami.

Informacje o możliwości uczestnictwa w Programie będą przekazywane przez:

1) pracowników z Działów: Pomocy Środowiskowej, Świadczeń Rodzinnych, Dofinansowań ze środków PFRON Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku, którzy w razie potrzeby udzielają niezbędnych wyjaśnień

i pomocy w procesie rekrutacji do Programu;

2) organizacje pozarządowe.

Działania Programu, tworząc kompleksowe wsparcie pozwalające na doświadczenie wytchnienia i zminimalizowanie wypalania się w roli opiekuna osoby zależnej, obejmują cztery obszary:

1) wsparcia;

2) edukacyjny;

3) rehabilitacyjno–zdrowotny;

4) wsparcia rozszerzonego finansowanego ze środków Funduszu Solidarnościowego realizowanego w miejscu zamieszkania.

Program w obszarze wsparcia zapewnia opiekunom osób zależnych działania w ramach świadczenia Grupowej Metody Pracy Socjalnej prowadzonej przez zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Rybniku pracowników socjalnych, wspieranych przez innych specjalistów spoza Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku (psycholog, prawnik, dietetyk, rehabilitant, lekarz psychiatra lub pielęgniarka). Po zakończeniu grupy wsparcia opiekunowie osób zależnych będą mieli zapewnioną możliwość spotykania się raz w miesiącu w grupie samopomocowej pod nazwą „Srebrny Klub”, organizowanej w Zespole Grupowej Metody Pracy Socjalnej Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku. Dodatkowym działaniem jest indywidualna praca socjalna zgodnie z potrzebami uczestników, które będzie stanowić część wkładu własnego Programu „Opieka Wytchnieniowa” z Funduszu Solidarnościowego.

Program w obszarze edukacyjnym zapewnia opiekunom osób zależnych szkolenia z pierwszej pomocy przedmedycznej oraz kursu opieki nad chorym w domu.

Program w obszarze rehabilitacyjno-zdrowotnym zawiera zakup pakietu badań diagnostycznych i pakietu zabiegów rehabilitacyjno-leczniczych dla opiekunów osób zależnych.

Rozszerzenie wsparcia w sytuacji pozyskania dodatkowych środków finansowych z Funduszu Solidarnościowego (w wysokości maksymalnie do 80% wydatków kwalifikowanych usług opieki wytchnieniowej) w ramach Programu „Opieka Wytchnieniowa” pozwoli na wprowadzenie dodatkowych usług specjalistycznych realizowanych w domu osoby zależnej. Współfinansowanie wsparcia specjalistycznego dotyczącego nauki podnoszenia kompetencji pielęgnacyjnych/rehabilitacyjnych/dietetycznych w warunkach domowych, skierowane jest wyłącznie do członków rodzin sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami zależnymi ze znacznym stopniem niepełnosprawności (lub orzeczeniami równoważnymi).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku organizuje i koordynuje całość działań oferowanych w ramach Programu - pracownicy przeprowadzają rekrutację opiekunów osób zależnych do grup, współprowadzą zajęcia dla grup, pomagają w zapewnieniu ciągłości spotkań grupy samopomocowej funkcjonującej w ramach „Srebrnego Klubu”, prowadzą niezbędną dokumentację Programu oraz dbają o standard oferowanych w ramach Programu działań.

Program jest finansowany ze środków własnych Miasta, zaplanowanych na dany rok budżetowy w budżecie Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku. Koszt przeprowadzenia Programu w każdym półroczu trwania Programu wynosi 12 000,00 zł na cały okres realizacji Programu jest to kwota 60 000,00 zł, których część stanowi wkład własny do Programu „Opieka Wytchnieniowa” z Funduszu Solidarnościowego. Rozszerzone wsparcie w zakresie nauki podnoszenia kompetencji pielęgnacyjnych/rehabilitacyjnych/dietetycznych jest realizowane na podstawie środków z Funduszu Solidarnościowego (FS) w ramach resortowego Programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka wytchnieniowa”. W roku 2020 pozyskano 32 320, 00 zł. Natomiast w roku następnym Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku będzie składał zapotrzebowanie na nowe środki z uwagi na fakt rocznych programów umożliwiających dofinansowanie działań.

VI. Monitoring Programu

Monitoring Programu będzie realizowany poprzez weryfikowanie:

1) rzeczywistej liczby opiekunów osób zależnych uczestniczących w pełnym zakresie w Programie, którzy zaakceptowali regulamin uczestnictwa w Programie oraz z zachowaniem zasady, że grupa zadeklarowanych uczestników rozpoczynających zajęcia liczy 10 opiekunów osób zależnych;

2) liczby opiekunów osób zależnych deklarujących wzięcie udziału w Programie, którzy nie zostali

zakwalifikowani do Programu z powodu braku miejsc;

3) liczby opiekunów osób zależnych sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobą ze znacznym stopniem niepełnosprawności, którym świadczone usługi specjalistycznego wsparcia w warunkach domowych oraz liczby godzin udzielonego wsparcia i kwoty środków wykorzystanych na ten cel - według wzoru załącznika 5C Programu „Opieka wytchnieniowa” - w terminie 15 dni od dnia zakończenia realizacji.

Sprawozdanie z realizacji Programu zostanie ujęte corocznie w sprawozdaniu z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku i zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej.